

Metodički pristup nastavi kontrabasa u pripremnim razredima i srednjoj školi

Čeh, Karlo

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:623438>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VI. ODSJEK

KARLO ČEH

**METODIČKI PRISTUP NASTAVI KONTRABASA U
PRIPREMNIM RAZREDIMA I SREDNJOJ ŠKOLI**

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija – VI. odsjek

Karlo Čeh

Metodički pristup nastavi kontrabasa u pripremnim razredima i srednjoj školi

DIPLOMSKI RAD

Mentor: nasl. izv. prof. art. Nikša Bobetko

Student: Karlo Čeh

Ak. god. 2022./2023.

ZAGREB, 2023.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

nasl. izv. prof. art. Nikša Bobetko

Potpis

15. lipnja 2023. u Zagrebu

Diplomski rad obranjen 15. lipnja 2023. ocjenom _____.

POVJERENSTVO:

1. nasl. izv. prof. art. Nikša Bobetko _____.
2. red. prof. art. Mario Ivelja _____.
3. red. prof. art. Anđelko Krpan _____.
4. asist. Antal Papp _____.

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE
AKADEMIJE

SAŽETAK RADA

Jedan od najdugovječnijih gudačkih instrumenata, koji se tijekom povijesti mijenjao te je dostigao mnoštvo različitih razvojnih stadija, koji ima sposobnosti širokog spektra zvuka, dinamike i razne aleatoričke mogućnosti, jest kontrabas. Kako je društvo evoluiralo tako se preinačila i struktura kontrabasa. Mijenjale su se i gradile uloge kontrabasa u glazbenom svijetu, način djelovanja te pozicija kontrabasa koji je, kao instrument čija je uloga na samim počecima bila ritamska i akordička pratnja, stigao do elementarnog i neizostavnog instrumenta simfonijskog orkestra. No, kako bi se kontrabas mogao pravilno i vješto svirati potrebna je učinkovita metoda kojom bi profesori trebali pristupiti svojim učenicima kako bi oni na pravilan i efikasan način savladali tehnike bitne za sviranje kontrabasa. Metodički pristup kontrabasu zahtijeva veliku upornost, posvećenost i predanost instrumentu.

Ovim radom želim ukazati na pristup poučavanja kontrabasa učenicima pripremnih razreda i učenicima srednje škole. Pružit ću sažetak od toga kako postaviti instrument preko svih tehničkih poteškoća koje se smatraju obveznim za sviranje kontrabasa te ću ukazati na obrazovne, funkcionalne i odgojne metode koje bi se trebale primjenjivati prilikom izvođenja nastave kako bi nastava mogla rezultirati povoljnim ishodom. Prvi dio mog diplomskog rada bit će usmjeren na glavne tipove pristupa nastavnika i učenika pripremnih razreda, a u drugom dijelu mog diplomskog rada fokusirat ću se na pristup nastavnika i učenika srednjih škola. Rad će biti usmjeren na tehničke probleme, primjerice položaj instrumenta i gudala, rutinu vježbanja i očuvanje radne sposobnosti svirača.

Ključne riječi: kontrabas, metodika, nastava, pedagogija, klasična glazba

SUMMARY

One of the longest-lived string instruments, which has changed over the course of history and reached many different stages of development, which has the capabilities of a wide spectrum of sound, dynamics and various aleatoric possibilities, is the double bass. As society evolved, so did the structure of the double bass. The roles of the double bass in the musical world changed and developed, the way of working and the position of the double bass, which, as an instrument whose role at the very beginning was rhythmic and chordal accompaniment, reached the elementary and indispensable instrument of the symphony orchestra. However, in order to be able to play the double bass correctly and skillfully, an effective method is needed by which professors should approach their students so that they master the techniques essential for playing the double bass in a proper and efficient manner. A methodical approach to the double bass requires great persistence, dedication and commitment to the instrument.

With this work, I want to point out the approach of teaching the double bass to students of preparatory classes and high school students. I will provide a summary of how to place the instrument over all the technical difficulties that are considered mandatory for playing the double bass and I will point out the educational, functional and educational methods that should be applied when teaching so that the teaching could result in a favorable outcome. The first part of my thesis will focus on the main types of approaches of teachers and students of preparatory classes, and in the second part of my thesis I will focus on the approach of teachers and students of secondary schools. The work will be focused on technical problems, for example the position of instruments and bows, the practice routine and the preservation of the musician's working ability.

Keywords: double bass, methodology, teaching, pedagogy, classical music

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KONTRABAS	2
2. 1. IZGLED I DIJELOVI KONTRABASA	3
3. METODOLOŠKI PRISTUP UČENICIMA PRIPREMNIH RAZREDA.....	3
3. 1. NAČIN DRŽANJA DESNE RUKE	4
3.1.1. FRANCUSKO GUDALO	4
3.2. NAČIN DRŽANJA LIJEVE RUKE.....	7
3.3. POSTAVA TIJELA PRILIKOM SVIRANJA KONTRABASA	8
3.4. CILJEVI I ŽELJENI ISHODI.....	9
3.4.1. SADRŽAJ RADA PRVOG I DRUGOG PRIPREMNOG RAZREDA	11
4. METODOLOŠKI PRISTUP UČENICIMA SREDNJE ŠKOLE	12
ZAKLJUČAK	14
LITERATURA	15

1. UVOD

Glazbeno je obrazovanje kompleksan zadatak za nastavnike koje uključuje prijenos odgovarajućeg skupa vrijednosti na mlade naraštaje, a metodologija podučavanja određenog instrumenta neophodna je za svakog nastavnika. Iako se podučavanje može razlikovati prema raznim tipovima osobnosti nastavnika, ovim bih radom želio istražiti i pojasniti način poučavanja kontrabasa učenicima mlade životne dobi, odnosno učenicima pripremljenih razreda i učenicima srednjih škola. Metodika kao pedagoška disciplina proučava zakonitosti odgoja i obrazovanja putem jednog nastavnog predmeta te se razlikuje i prema stupnju obrazovanja, a u ovom radu fokusirat ćemo se na nastavnu metodiku čiji je cilj kako stjecanje znanja, discipline i određenih vještina tako i doživljavanje te razvijanje kreativnosti i muzičke izražajnosti stečene u nastavničkoj naobrazbi.

Veličina i težina kontrabasa predstavljaju peripetiju savladavanja tehnika sviranja kontrabasa. Početnicima bi se na početku trebalo pristupiti na način da im se prvo podari znanje o osnovama glazbe kao što su poznavanje notnog zapisa kao i samih nota, poznavanje dinamike i oznaka tempa. Tek nakon što savladaju teoretski dio, učenici bi mogli započeti s upoznavanjem instrumenata. Iako se ovaj proces naizgled u teoriji čini vrlo jednostavnim, on iziskuje puno truda i vremena kako bi se početnici mogli oblikovati u kvalitetne svirače koji bi jednoga dana mogli konkurirati na tržištu. Također, za uspješno izvođenje nastave nastavnik bi trebao biti kompetitivna, korektna osoba koja treba imati pedagoška znanja koje vješto i efikasno može pretvoriti u praksu.

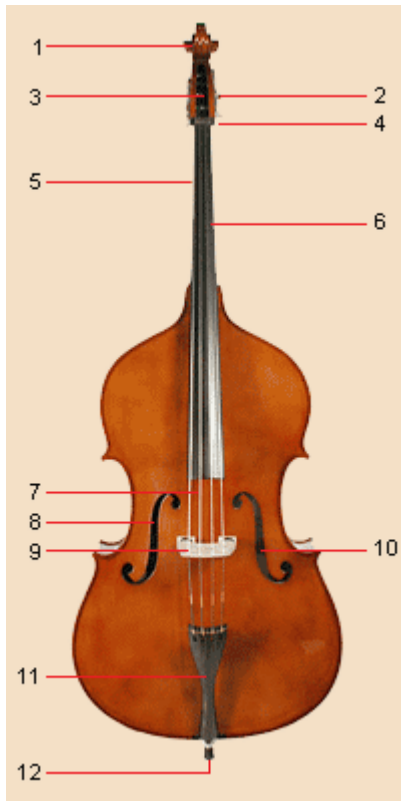
2. KONTRABAS

Kontrabas tako, kao jedan od najvećih gudačkih instrumenata doseže visinu od oko 180 cm, dok su žice kontrabasa duge oko jedan metar, a ujedno su i najdeblje od svih žica ostalih gudačkih instrumenata. Kontrabas se u mnogočemu razlikuje od ostalih gudačkih instrumenata, primjerice u tome što je gudalo za kontrabas najkraće i najteže u odnosu na ostala gudala za gudačke instrumente. Još jedan aspekt koji je specifičan za ovaj instrument jest da se kontrabas štima u kvartama, umjesto u kvintama kao svi ostali gudački instrumenti. Uloga kontrabasa jest pratnja dubokim tonovima te je on temelj svih većih sastava. Iako je kontrabas na početku svog razvoja u 15. stoljeću služio kao bas glazbalo u orkestralnoj glazbi, svoju pravu solističku primjenu doživio je tek u 19. stoljeću. Osim u klasičnoj glazbi, gdje ga susrećemo od simfonijskog i komornog repertoara, u novije vrijeme sve češće i solističkog, neizostavna je uloga kontrabasa i u drugim žanrovima poput jazza, bluesa, rock & rolla i mnogih drugih. Dakle, možemo zaključiti kako je kontrabas zapravo poprilično karakterističan instrument, kojem mali broj današnje populacije pridaje značaj, iako je kontrabas zaslužan za punoću zvuka i daje temelj svakoj skladbi.

Za sviranje kontrabasa, potrebna je fizička spremnost jer su snaga i kondicija svirača jedan od ključnih faktora za sviranje ovog najvećeg gudačkog instrumenta kako ne bi došlo do neželjenih učinaka kao što su upala ili grčenje mišića koje predstavljaju problem uspješnog sviranja. Zbog toga bi bilo poželjno prije svakog sviranja isteći prste i zagrijati zglobove kako bi se doprinijelo efikasnom izvođenju skladba. Nekada se smatralo kako kontrabas mogu svirati samo visoki i snažni ljudi, no danas se sa sigurnošću može reći da visina i snaga svirača ne igraju ključnu ulogu u sviranju kontrabasa. Prilikom sviranja najbitnija je tehnika koja zapravo nadograđuje snagu svirača.

2. 1. IZGLED I DIJELOVI KONTRABASA

Kontrabas se sastoji od nekoliko dijelova koje bi učenik najprije trebao savladati i s kojima bi ga profesor morao upoznati. Profesor tada može nastaviti s poučavanjem pravilnog držanja i ispravnih tehnika za desnu ruku. Dijelovi kontrabasa su:

1. Puž,
2. Čivije,
3. Kućište,
4. Pražić,
5. Vrat,
6. Grifplatna,
7. Žice,
8. F-otvor,
9. Kobilica,
10. Dušica (unutra),
11. Žičnjak,
12. Noga

Slika 1. Dijelovi kontrabasa

3. METODOLOŠKI PRISTUP UČENICIMA PRIPREMNIH RAZREDA

Učenici najčešće započinju s naukom kontrabasa u dobi od 10 do 12 godina. Zato da bi netko bio kvalitetan učitelj potrebno je imati nekoliko vještina i profesionalnih kompetencija kako bi se moglo pristupiti djeci u tim godinama. Kompetentna osoba mora biti efikasna i profesionalna u određenoj situaciji i pri tome s oprezom koristiti znanje, vještine, stav, osobne karakteristike i vrijednosti.¹ Iako nastava ponekad može ovisiti o različitim karakterima pojedinca, odnosno učenika, učitelj bi uvijek trebao biti smiren i staložen, a ujedno imati strpljivost kako bi pripomogao u ostvarivanju postignuća kada se ispunjava određeni zahtjev. Znanja i vještine učitelja koje smatraju indikatorima njihove kvalitete su primjerice verbalne

¹ Koster, B., & Dengerink, J.J. (2008). Professional standards for teacher educators: How to deal with complexity ownership and function experience from the Netherlands

sposobnosti, poznavanje nastavnog sadržaja, znanja o učenju i poučavanju, organizacija, upravljanje razredom, discipliniranje učenika, vremenska organizacija, odgovor na potrebe i mogućnosti učenika i druge brojne sposobnosti.² Također je važna sposobnost objašnjavanja sadržaja, u ovom slučaju primjerice postave lijeve i desne ruke, način držanja gudala, kako postaviti tijelo prilikom sviranja, kako se svira pizzicato tehnika itd. Osim toga, poželjna je sposobnost učitelja da prilikom poučavanja pred učenika postavi dovoljno izazovna očekivanja, a pritom mora biti oprezan da ta očekivanja ne nadilaze granice mogućnosti učenika. Ta se karakteristika ogleda u djelotvornosti poučavanja, a pritom se vještine profesora odražavaju i na uspjeh učenika.

3. 1. NAČIN DRŽANJA DESNE RUKE

Svrha je gudala zapravo proizvesti kvalitetan zvuk koji bi se protezao cijelo vrijeme prilikom sviranja, a kako bi se to ostvarilo potrebna je predana i odgovorna kontrola gudala od strane svirača. Kada učenik savlada pravilno držanje gudala, moguće je krenuti s početničkim vježbama koje bi učeniku omogućile postizanje određenog cilja, odnosno pravilnog kontakta gudala sa žicama. Učenicima bi možda ove vježbe mogle predstavljati nezanimljiv dio poučavanja, no potrebno je dobro savladati držanje desne ruke i ove vježbe nikako ne bi trebale biti dosadne i zamorne jer su one temelj kvalitetnog sviranja.

3.1.1. FRANCUSKO GUDALO

Na početku je bitno učenika upoznati s izgledom i dijelovima gudala kako bi se učenik znao na što fokusirati. Također, u ovom dijelu učenik bi trebao savladati tehnike, odnosno egzistencijalne točke kontrole gudala, a to su položaj kažiprsta, malog prsta i palca. Gudalo, odnosno štap gudala bi trebalo položiti na kažiprst desne ruke, tako da se štap gudala nalazi između prva dva zgloba kažiprsta s njegove unutarnje strane.

² Stronge i Hindman, (2006.) The Teacher Quality Index: A Protocol for Teacher Selection

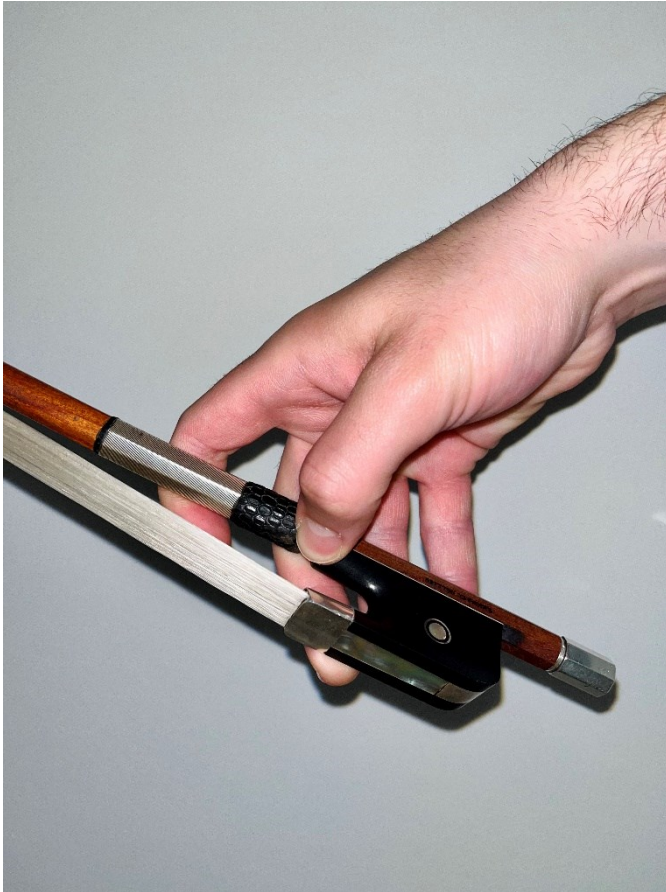
Slika 2. položaj kažiprsta desne ruke

Prvi zglob malog prsta trebalo bi staviti na štap gudala blago usmjeren prema vanjskoj strani (Slika 3.). Nikako se ne smije zapostaviti važnost malog prsta te se ne smije dopustiti da on sklizne s gudala jer se tako ne će moći uspostaviti potrebna ravnoteža.

Slika 3. položaj malog prsta desne ruke

Palac desne ruke treba staviti na dio gudala na kojem se spajaju žabica i štap, odnosno uz vrh žabice, na mjestu koje izgleda kao slovo U (Slika 4.). Potrebno je voditi računa da palac stisne gudalo umjerenim dodirom kako se ne bi postigao neželjeni učinak kao što je na primjer mogućnost grčenja ruke i bol u zglobovima koja je jedna od najčešćih nepovoljnih učinaka. Samim time, smanjuje se fleksibilnost ruke, a ton koji se dobije prilikom takvog sviranja je nezadovoljavajući.

Slika 4. položaj palca desne ruke

U ovom dijelu poučavanja, učeniku su na raspolaganju određene vježbe kao što su vježba savijanja prstiju i vježba za razvoj držanja gudala. Kada učenik savlada pravilno držanje gudala tada je savladao ravnotežu gudala te je sposoban za daljnju izobrazbu.

3.2. NAČIN DRŽANJA LIJEVE RUKE

Najbitnije je lijevu ruku usmjeriti u široki položaj tako da palac, koji je potpuno ispružen i usmjeren u desno pod ostrim kutom, prislonimo na vrat kontrabasa s njegove zadnje strane, a srednji prst, koji je malo savijen, treba položiti na hvataljku, odnosno žice. Palac i srednji prst su zapravo jedan nasuprot drugoga, no svaki se nalazi na različitoj strani vrata kontrabasa, iako pritom čine ravninu (slika 5). Takav se položaj mora osigurati sve do devete pozicije. Tu je bitno napomenuti kako razmak između kažiprsta i srednjeg prsta mora biti jednak razmaku srednjeg prsta i malog prsta kako bi se postigla čista intonacija tona. Nakon devete pozicije ulogu malog prsta zamjenjuje prstenjak. Palac se tada pomiče na lijevu stranu stražnje strane vrata, a preostali prsti nisu pod pravim kutom u odnosu na žicu, već su zabačeni prema naprijed. Mali prst tada seže do oktave prazne žice. U ovom slučaju razmak između malog prsta, prstenjaka i srednjeg prsta mora biti jednak (slika 6). Slijedom svega navedenog, uloga lijeve ruke je zapravo držanje kontrabasa kada je on statički namješten, a prilikom sviranja njegova je uloga podjednako važna kao i uloga desne ruke, jer se pravilnim držanjem obje ruke tvori određena cjelina³. Tako lijeva ruka određuje visinu tona na svakoj zasebnoj žici, a desna ruka pruža nam intenzitet tona.

Slika 5. pravilan položaj palca i srednjeg prsta na vratu instrumenta

³ Streichter L. , My way of playing the double bass, volume 1

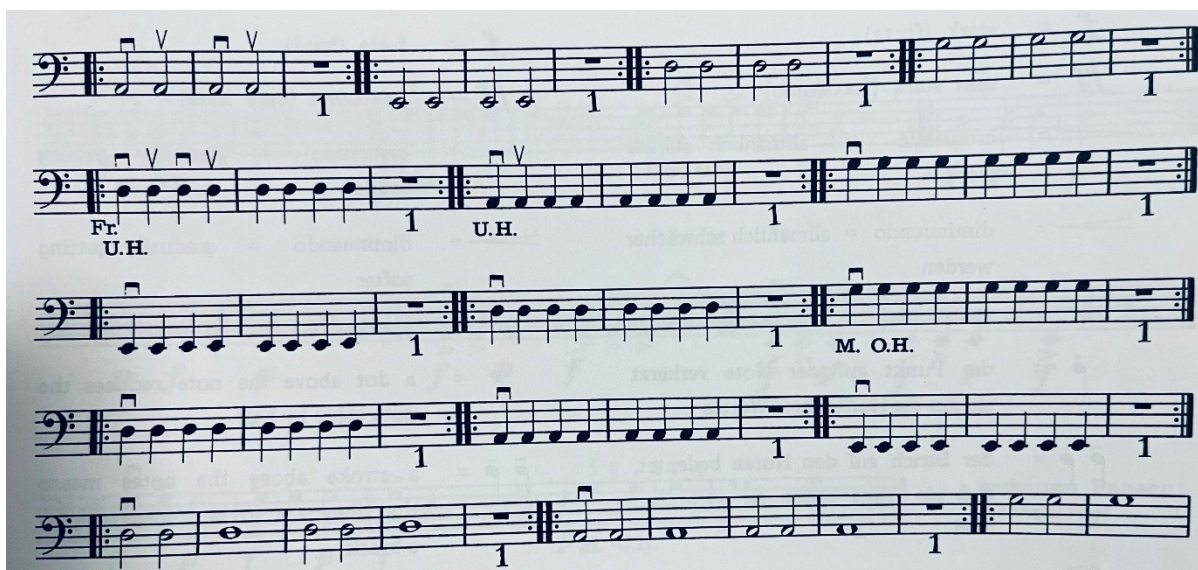
Slika 6. pravilan razmak između kažiprsta, srednjeg prsta i malog prsta

3.3. POSTAVA TIJELA PRILIKOM SVIRANJA KONTRABASA

Zbog izgleda, odnosno visine kontrabasa, ovaj se instrument najčešće svira u stojećem položaju, iako su neki svirači kontrabasa navikli svirati na posebnoj stolici prilagođenoj za sviranje kontrabasa. Kada učenik tek krene s izobrazbom sviranja kontrabasa, preporučuje se sviranje u stojećem položaju, a razlog tome je što su učenici još djeca te bi im sjedeći položaj predstavljao problem prilikom sviranja zbog veličine instrumenta. Solisti uglavnom koriste stajajući položaj dok se u orkestralnom muziciranju gotovo isključivo koristi sjedeći položaj. Razlog tomu je što probe i izvedbe dugo traju pa dugotrajno stajanje ponekad zna biti naporno za samog svirača. Kod postave instrumenta potrebno je namjestiti visinu kontrabasa tako da pražić bude postavljen u visini očiju svirača ili nekoliko centimetara više kako ne bi došlo do neželjenih učinaka kao što su povreda kralježnice koja se može javiti uslijed nepravilnog držanja samog svirača. To se radi tako da se nožica kontrabasa izvuče van i prilagodi visini pojedinog svirača. Tijekom sviranja, svirač ne smije biti statičan, jer takav stav vodi do ukočenja, što se mora izbjegavati. Ako bi svirač bio ukočen ne bi mogao pravilno svirati što bi se odrazilo na cjelokupni dojam i zvuk kontrabasa.

3.4. CILJEVI I ŽELJENI ISHODI

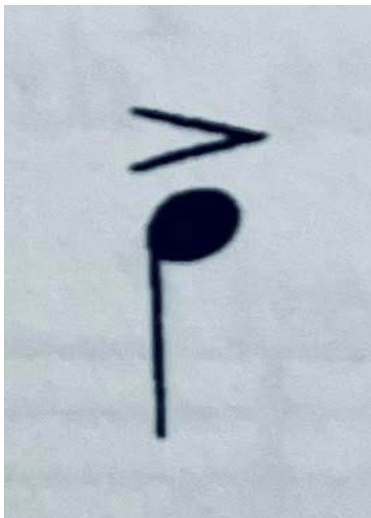
Kada učenik savlada osnovne postavke kao što su prethodno navedene stavke, odnosno držanje lijeve i desne ruke, postava tijela te pravilno držanje gudala, učenik može započeti s temeljnim vježbama kao što su sviranje praznih žica (slika 8.). Cilj ovih vježbi je postizanje kontinuiranog i ujednačenog tona bez škripanja. Vježba se radi tako da se gudalo postavi na žice kontrabasa da zajedno tvore pravi kut (kut od 90°). Prilikom ove vježbe potrebno je također savladati jačinu pritiska gudala na žice, koje u ovom slučaju, za potrebe ovih vježbi mora biti dobro usklađeno. Ovakvom metodom postiže se titranje žice koje proizvodi dobar ton. Najlakši pristup ovom tipu vježbama moguće je ostvariti tako da učenik svoju desnu ruku opusti do te mjere da bi gudalo zapravo „samostalno palo“ na žice kontrabasa i proizvelo poželjan ton u ovom stadiju učenja. Pritom mora paziti da se ton ne izmjenjuje, odnosno da ton ostane iste boje cijelom dužinom gudala. Ton mora biti jednak od početka žabice do vrha gudala. Važno je napomenuti da desna ruka svirača mora biti cijelo vrijeme opuštena te bez pritiska.

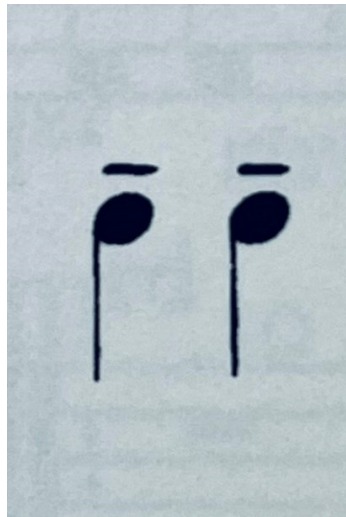
Slika 8. početne vježbe za sviranje praznih žica

Nakon praznih žica učenika potrebno je upoznati s određenom glazbenom terminologijom. Način naglašavanja tona na početku notne vrijednosti naziva se „marcato“. Ova oznaka ukazuje na to da ton mora biti jači, oštiji i naglašeniji te se koristi za interpretaciju, a ne određuje specifičnu vrijednost note. U notnom se zapisu takav način prikazuje kao što je na slici broj 9. Tenuto nota je naziv za simbol koji se nalazi iznad ili ispod note te nam ukazuje na to da se nota mora odsvirati u punoj vrijednosti, ili ponekad čak i malo duže (Slika 10.).

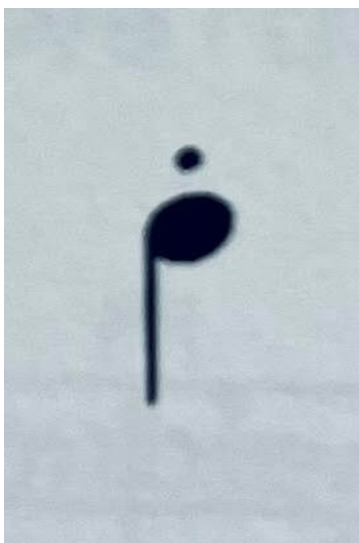
Staccato nota je izraz koji označava da se nota izvodi kratko, odnosno da se prekida prije nego što je njezino puno trajanje završeno. Označava se simbolom točke iznad note (Slika 11.). Staccato se kod kontrabasista izvodi tako što se gudačkom povlače kratki i oštri tonovi, odnosno to je kratki i brzi potez gudača pri čemu gudač ne napušta žice. Dakle, strune su cijelo vrijeme u dodiru sa žicom. Što je tempo staccato nota brži, to se vrijednost note skraćuje. Kod učenika pripremnih razreda i učenika srednje škole, potrebno je pažljivo i postepeno usavršavati takve poteze gudača, da bi kontrola desne ruke ostala precizna i jasna. Uz navedene notne oznake, učenik mora savladati i ostale dinamičke oznake koje su potrebne za pravilno izvođenje skladbi. Također, u ovom stadiju učenicima stoje na raspolaganje mnogobrojne vježbe u kojoj se primjenjuju sve prethodno naučene notne oznake.

Slika 9. Marcato

Slika 10. Tenuto

Slika 11. Staccato

3.4.1. SADRŽAJ RADA PRVOG I DRUGOG PRIPREMNOG RAZREDA

Nema striktno određene dobne granice kada bi učenik trebao započeti s glazbenim obrazovanjem sviranja kontrabasa. Sve ovisi o osobnosti djeteta ili čak odraslog čovjeka i o volji i želji za sviranjem i usavršavanjem njegova/njezina sviranja. Najpoželjnije bi ipak bilo započeti s obrazovanjem kada je dijete još u osnovnoj školi. Početno je glazbeno obrazovanje kontrabasa podijeljeno u dva pripremna razreda. No, djeci koja započnu s obrazovanjem do svoje desete godine života većinom se dva pripremna razreda razdijele u četiri pripremna razreda⁴, a razlog tome je da dijete može sa što većom učinkovitošću savladati predstojeće izazove vezane za obuku sviranja.

U prvom pripremnom razredu najvažnije je za početak dobro pristupiti učeniku i upoznati ga s glazbalom i gudalom, a učenik u ovom razdoblju obrazovanja mora savladati položaj lijeve i desne ruke, na način kako je gore objašnjeno. Prije nego što se započne sa sviranjem instrumenta, učenik mora shvatiti čitanje nota u bas ključu. U ovom se stadiju učeniku objašnjava kakav je položaj tijela prilikom sviranja, sviranje pizzicato tehnikom bez gudala, sviranje u I. i II. položaju arco i pizzicato tehnikom. Nakon toga, učenik radi vježbu kojom vuče gudalo po praznim žicama, u raznim ritamskim figurama i mjerama.⁵ Poželjno je da nakon završetka prvog pripremnog razreda učenik savlada gore navedene stavke te da bude u mogućnosti svirati ljestvice sa trozvucima kroz dvije oktave sve do A- dura, a ujedno da zna i može odsvirati par etida i male skladbe uz pratnju glasovira. Između ostalog, preporučljivo je da učenik savlada nekoliko ukrasa kao što su npr. triler ili mordent.

U drugom pripremnom razredu učenik treba postupno usvojiti ljestvice i etide koje sastoje prijelaz na palčanik, a istodobno i dur i mol ljestvice kroz dvije oktave s trozvucima. Učenik u ovom periodu prelazi s pizzicato sviranja bez gudala na način sviranja pizzicato tehnike s gudalom. Pri završetku pripremnih razreda bilo bi poželjno da učenik savlada, uz etide, neke od jednostavnijih sonata kao što su na primjer Galliard sonata, de Fesch te Giovaninno sonata uz pratnju klavira. Također, postepeno bi trebalo uvoditi javne nastupe kako bi se učenik oslobodio straha od javnog nastupa i otklonio tremu koja opterećuje većinu učenika prilikom izvođenja nastupa pred publikom.

⁴ Nastavni plan i program za srednju glazbenu školu, Zagreb, 2008., str 114.

⁵ Nastavni plan i program za srednju glazbenu školu, Zagreb, 2008., str 114.

4. METODOLOŠKI PRISTUP UČENICIMA SREDNJE ŠKOLE

Profesionalnost profesora uvelike utječe na ishod kvalitetne nastave te spremnost i volju učenika na rad i daljnje usavršavanje. Prilikom poučavanja profesor bi trebao razviti produktivan odnos s učenikom kako bi se postigli što bolji rezultati. Profesor treba biti brižan, strpljiv, mora imati razumijevanja, ali i poticati i ohrabrivati učenika na napredovanje na određenom polju. Nadalje, rezultati brojnih drugih istraživanja pokazuju slične čimbenike koji utječu na postignuća učenika: kompetencije učitelja, učiteljeva samoefikasnost, učiteljevo poznavanje nastavnog sadržaja, godine iskustva rada u školi, odnosi između učenika i učitelja, uporaba edukativnih računalnih programa i uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije u nastavnom procesu, i dr.⁶ Slijedom navedenih osobina možemo zaključiti kako profesor ima veliki utjecaj na postignuće učenika.

U ovom razdoblju obrazovanje se dijeli na 4 razreda srednje škole u kojima učenici produbljuju svoje već naučeno znanje, ali i uče neke nove vještine i savladavaju sve zahtjevniji repertoar kako bi ih se, na kraju i pripremili za prijemne ispite koji su uvjet za upis na muzičkim akademijama. Učenike također treba poticati na sudjelovanje u brojnim i raznovrsnim projektima kako bi se oslobodili treme te stekli nova iskustva, a takva sudjelovanja zahtijevaju aktivan pristup uz primjenu stečenih znanja, vještina i stavova. Učitelj je voditelj učenika te treba poticati učenika da svaki dan bude što bolji svirač kako bi mogao ostvariti svoje ciljeve i napredovati.

Nakon navedenih sonata koje je učenik savladao u pripremnim razredima, na red dolaze kompliciranije sonate poput B. Marcella, Telemanna (d-mol) i svakako A. Vivaldija 3. i 5. sonata za violončelo i continuo. U 3. razredu srednje škole učenik bi trebao početi ovladavati klasičnim koncertima poput Capuzzija i Pichla koji ih pomalo vode prema zahtjevima završnog koncerta, a time i daljnjeg školovanja. Tehničke vježbe i etide potrebno je uskladiti s tehničkim zahtjevima gore navedene literature. Već od drugog pripremnog razreda učeniku se preporučuje izbor iz 82 Etide J. Hrabca te Capriccio 1 i 2 Josipa Novosela.

Kako se učenik razvija, tako se njegovo znanje sve više produbljuje pa se samim time učeniku, u svakom narednom razredu daju na raspolaganje kompliciranije i zahtjevnije skladbe, odnosno složenije tehnike i načini izvođenja koje učenik mora savladati na određenim satovima. Za takvu kvalitetnu realizaciju podučavanja potrebna je pravilna organizacija sata koju profesor mora dobro i smisleno provesti i odabrati učinkovite metode kojima će pristupiti

⁶ Bakar, 2018; Hughes i Kwok, 2007; Kosgei i sur., 2013; Mojavezi i Tamiz, 2012; Odadžić i sur., 2017; Rowan i sur., 1997; Solakovic i sur., 2017

učeniku kako bi on mogao unaprijediti svoj rad.

Slika 12. Spiccato

U gore navedenom primjeru prikazana je tehnička vježba za usavršavanje „spiccato“ tehnike sviranja. Važno je napomenuti da za ovu tehniku izvođač treba imati mnogo strpljenja, a ujedno i samokontrolu te mora biti ustrajan i pribran prilikom izvođenja ove tehnike. Kod spiccato tehnike važno je da se krene u sporom tempu sa „detache“ potezima gudala uz metronom kako bi se izgradila, odnosno unaprijedila ritmička preciznost i poboljšala kontrola desne ruke. Fokus mora biti usmjeren na svaki potez gudala o žicu kako bi on mogao biti ravnomjeran. Prilikom ubrzavanja tempa potrebno je voditi računa o tome da se ne stvara velik pritisak u desnoj ruci zbog toga što, ako bi željeli postići agogički jasne tonove, desna ruka mora cijelo vrijeme biti opuštena te će tek onda gudalo samo od sebe krenuti polako skakati. Spiccato tehnika su zapravo naizmjenični potezi gudala po žicama pri čemu se strune odbijaju od žice pri svakom potezu gudala.

ZAKLJUČAK

Glazbeno je obrazovanje složeni postupak prilikom kojeg učenik razvija svoje sposobnosti te doprinosi razvijanju kulturnog i umjetničkog identiteta. U ovom procesu najvažniji je kvalitetan pristup učitelja, odnosno stručne metode i strategije poučavanja koje su nužne za profesionalan i učinkovit ishod svake pojedinačne, ali i cjelokupne nastave. Učitelj mora biti kompetentan i razuman. Bitna je svjesnost profesora i shvaćanje određenih sposobnosti koje učenik ima u pojedinoj dobi te je potrebno sukladno tome, pružiti određene izazove s kojima se učenik može susresti i savladati ih. Nastavnik mora imati fleksibilan pristup te prilagoditi metode i materijale prema dobi učenika i razini njegova znanja. Metodički je pristup nastavi kontrabasa ključan za postizanje uspješnosti i razvoj sviranja i unapređenja sviranja instrumenta. Potrebna je smisljena individualizacija nastave u kojoj se profesor mora fokusirati na tehničke aspekte i njihovih poboljšanja kao što su pravilna postava lijeve i desne ruke, držanje gudala i njegove tehnike te razvoj njegova glazbenog razumijevanja i sazrijevanja, koje uključuje glazbenu teoriju, čitanje nota i interpretaciju. Također, profesor mora poticati i umjetničko izražavanje učenika te pratiti njegov napredak, a to rezultira motiviranošću i kontinuiranim napretkom samog učenika. Takvim pristupom profesor postiže kvalitetan ishod sviranja kontrabasa te podržava ostvarivanje glazbenih ciljeva učenika. Glazbeni program trebao bi biti raznolik i sadržavati skladbe različitih stilova i razina težine kako bi učenici bili u mogućnosti razviti svoje vještine te unaprijediti svoje glazbeno razumijevanje.

LITERATURA

1. Streichter L. (2002.) My way of playing the double bass: Mein musizieren auf dem Kontrabass, Volume 1, Doblinger
2. Streichter L. (2002.) My way of playing the double bass: Mein musizieren auf dem Kontrabass, Volume 5, Doblinger
3. Stronge J. H., Hindman J. L. (2006) The teacher quality indeks: A protocol for teacher selection
4. Nastavni planovi i programi za srednje glazbene i plesne ispite
URL:https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/SrednjeObrazovanje/Nastavniplanovi-Umjetnicke/1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf
(Pristupljeno dana 5. travnja 2023.)
5. Koster, B., Dengerink, J.J. (2008). Professional standards for teacher educators: How to deal with complexity ownership and function experience from the Netherlands
6. Novosel, J. (1984) Škola za Kontrabas I, Zagreb: Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu
7. Novosel, J. (1984.) Škola za Kontrabas II, Zagreb: Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu
8. Articulation Types
URL: <https://www.native-instruments.com/ni-tech-manuals/amati-violam-manual/en/articulation-types?fbclid=IwAR2i8GEFlp2B5oHpwPPux1GkfEogY54oGqDk0ZpuDfzM9EzOdBrSVILI Vw0>
(Pristupljeno dana 7. travnja 2023.)